Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/112781
01.11.2026, 17:05

Uroczystość w 100 rocznicę Bitwy Niemeńskiej – Warszawa, 25 września 2020

W uroczystym apelu pamięci połączonym z ceremonią złożenia wieńców na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza wziął udział zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej Jan Baster.

PRZASNYSZ
KOMAROW
HRUBIESZOW
KOBRYN
DYTIATYN
BRZOSTOWICE
GRODNO
OBVCHOWO
KRWAWY BOR

PRZASNYSZ
KOMAROW
HRUBIESZOW
KOBRYN
DYTIATYN
BRZOSTOWICE
GRODNO
OBVCHOWO
KRWAWY BOR

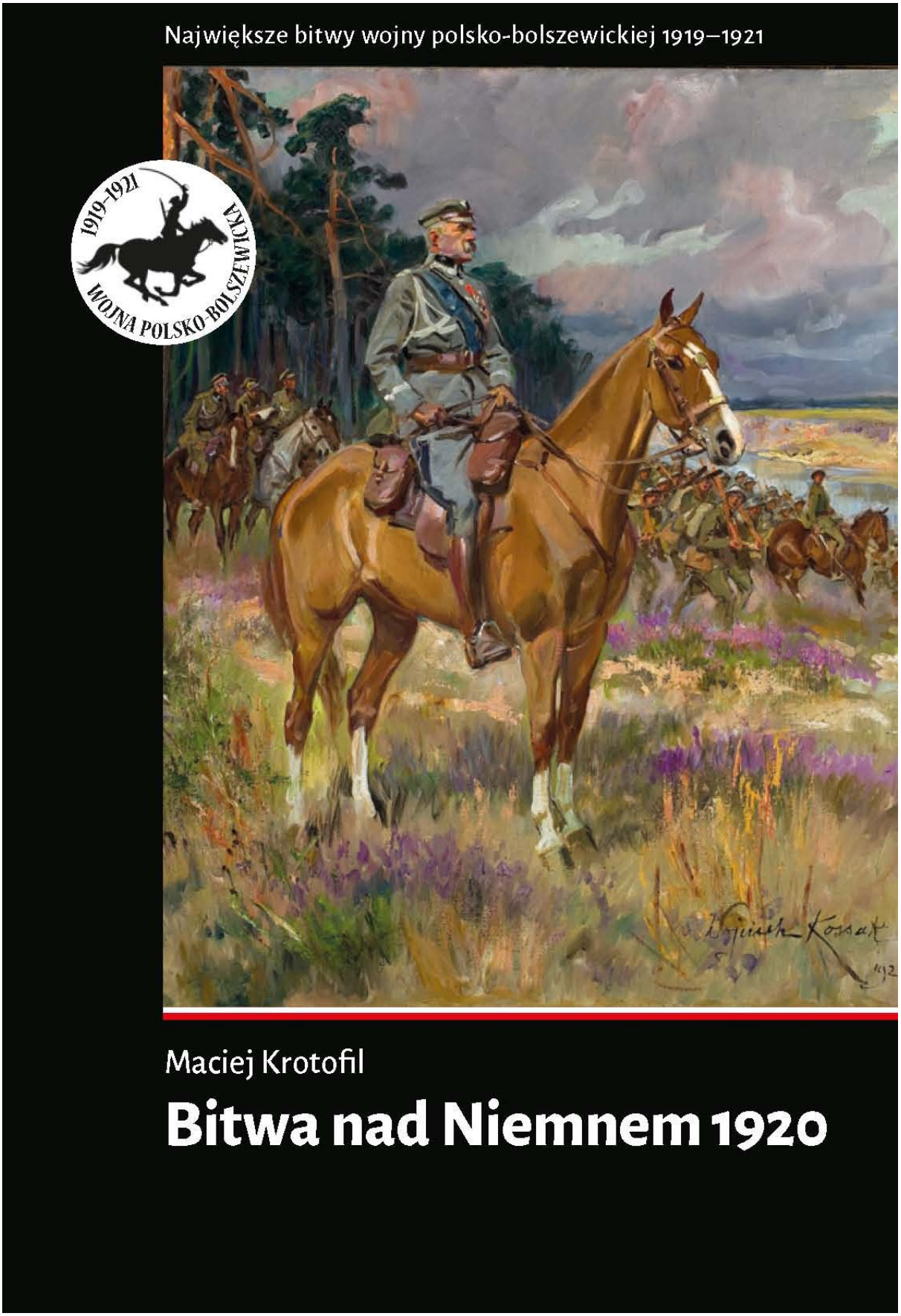

25 września 2020 na pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie odbyła się uroczystość upamiętniająca 100. rocznicę bitwy nad Niemnem, drugiego zasadniczego sukcesu militarnego Wojska Polskiego w kontrofensywie przeciw Armii Czerwonej po Bitwie Warszawskiej. Rocznica jest okazją do złożenia hołdu żołnierzom Wojska Polskiego – uczestnikom stoczonej w dniach 20–26 września 1920 r. Bitwy Niemeńskiej oraz uczczenia ich pamięci. Chcemy przywrócić młodemu pokoleniu Polaków pamięć o zwycięskim starciu odrodzonego oręża polskiego, pozostającym w cieniu Bitwy Warszawskiej, które ostatecznie zabezpieczyło byt niepodległego Państwa Polskiego.

Uroczystości zorganizował Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

POLECAMY

Maciej Krotofil, *Bitwa nad Niemnem 1920*, Szczecin 2020

Choć wojska Michaiła Tuchaczewskiego zostały w sierpniu 1920 r. krwawo odparte spod Warszawy, on sam wciąż jeszcze nie czuł się pokonany. Dowódca sowieckiego

Frontu Zachodniego, po dokonaniu niezbędnej reorganizacji i uzupełnień w swych przetrzebionych dywizjach, planował wznowienie działań zaczepnych przeciwko Wojsku Polskiemu i zwycięskie zakończenie kampanii. Złudzenia Tuchaczewskiego na temat możliwości odwrócenia losów wojny ostatecznie rozwiała ofensywa Józefa Piłsudskiego, przeprowadzona w drugiej połowie września 1920 r., która przeszła do historii jako Bitwa nad Niemnem. To nieco zapomniane i pozostające w cieniu Bitwy Warszawskiej starcie doprowadziło do ostatecznego rozbicia sił Frontu Zachodniego i przypieczętowało polski sukces militarny w wojnie.

► **POBIERZ**

Infografiki historyczne. Wojna polsko-bolszewicka

Rok 1920

BITWA O GRANICE I BILANS STRAT

Pod koniec września 1920 roku Wojsko Polskie przeprowadziło zwycięską operację przeciw bolszewikom na północy. Bitwa nad Niemnem zażegnała niebezpieczeństwo kolejnej ofensywy nieprzyjaciela oraz umożliwiła Polakom zajęcie większego obszaru na wschodzie. Było to kluczowe w obliczu prowadzonych w Mińsku, a następnie w Rydze, rozmów pokojowych, które zakończyły się podpisaniem rozejmu 12 października. Polskie społeczeństwo mogło zacząć liczyć i opłakiwać poległych.

ZMARLI ŻOŁNIERZE WOJSKA POLSKIEGO OD XI 1918 DO XII 1920

XI 1918 †491 POCZĄTEK WOJNY POLSKO-UKRAIŃSKIEJ

XII

I 1919 †1160 WOJNA POLSKO-CZECHOSŁOWACKA, POCZĄTEK WOJNY POLSKO-BOLSZEWICKIEJ

II

III

IV †977 ZDOBYCIE WILNA PRZEZ POLAKÓW

V

VI

VII

VIII †914 ZDOBYCIE MIŃSKA PRZEZ POLAKÓW

IX

X

XI

XII

I 1920 †2622 OPERACJA „ZIMA"

II

III

IV

V †2881 ZDOBYCIE KIJOWA

VI †3207 ODWRÓT Z UKRAINY

VII †4207 OFENSYWA

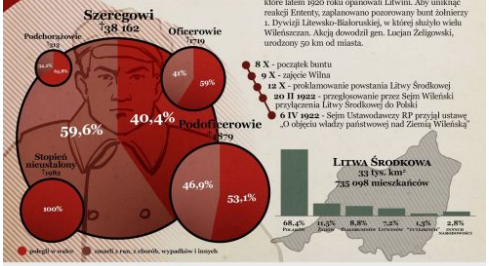
VIII †6111 CO 8 OFIARA WALK O GRANICE ZGINĘŁA W SIERPNIU 1920 ROKU

IX †3936 BITWA NAD NIEMNEM

X †1903 ROZEJM NA FRONCIE

XI

XII †47 955 POLEGŁYCH I ZMARŁYCH ŻOŁNIERZY

BITWA NAD NIEMNEM

1. PRZEGRUPOWANIE: Na przedpolach Warszawy Polacy wygrali bitwę, ale nie wojnę. Michaił Tuchaczewski wycofał się w kierunku swoich baz zaopatrzeniowych, uzupełnił straty osobowe w jednostkach bojowych i planował wznowienie ofensywy, w celu rozbicia Wojska Polskiego.

2. PLAN: Józef Piłsudski zaplanował klasyczny manewr okrążający przeciwnika z dwóch stron. Aby go zrealizować Wojsko Polskie na początku września musiało wyprzeć oddziały litewskie z Suwalszczyzny.

3. ATAK: Podczas gdy pod Grodnem główne siły Armii Czerwonej zostały związane walką, na ich flanki z powodzeniem natarli Polacy. Powodzenie całej kampanii zależało od zapału i szybkości polskich oddziałów.

1. Pułk Piechoty Legionów *pokonał w ciągu 2 dni walk 323 km. Tylko 27 września przemierzył 62 km, czyli znacznie więcej niż bojownicy genia spod Maratonu.*

4. Brygada Jazdy *pokonała w ciągu 3 dni od 30 września do 4 października 137 km. To więcej niż podczas słynnego rajdu napoleońskiej kawalerii spod Berlina pod Szczecin w 1806 roku (130 km).*

4. POŚCIG: Zagrożeni otoczeniem bolszewicy musieli wycofać się na wschód. Polacy rozpoczęli pościg. 18 października zajmując Mińsk.

BUNT ŻELIGOWSKIEGO

Józef Piłsudski dążył do przyłączenia Wilna do Polski, które latem 1920 roku opanowali Litwini. Aby uniknąć reakcji Ententy, zaplanowano pozorowany bunt żołnierzy 1. Dywizji Litewsko-Białoruskiej, w której służyło wielu Wileńszczan. Akcją dowodził gen. Lucjan Żeligowski, urodzony 50 km od miasta.

- **8 X** - początek buntu
- **9 X** - zajęcie Wilna
- **12 X** - proklamowanie powstania Litwy Środkowej
- **20 II 1922** - przegłosowanie przez Sejm Wileński przyłączenia Litwy Środkowej do Polski
- **6 IV 1922** - Sejm Ustawodawczy RP przyjął ustawę „O objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską"

OPRACOWANIE I GRAFIKA: GRAŻYNA WRONA, MONIKA SOCHACKA
KOORDYNATOR: MICHAŁ MAGUŁOWSKI
REDAKCJA: DR PRZEMYSŁAW BONARD

BIBLIOGRAFIA

- Tadeusz Kutrzeba, Wojna mot-Niemeni wrzesień-październik 1920, Warszawa 1938
- Aleksander Smolikowski, Wojownie niedzielni i rzeczywiści. Litwa Środkowa wobec wyborów do Sejmu Ustawodawczego, Warszawa 2001
- Jerzy Kozłowski, Wojna polsko-bolszewicka 1918-1920, Wydawnictwo Bellona, Warszawa 2001
- Lech Wyszczelski, Polska Armia Radziecka. Pierwsi przeciwnicy 1918-1939, Warszawa 2005
- Adam Przybyłek, Wojna polsko-1918-1921, Warszawa 1990